

Oponentský posudek na diplomovou práci Adély Randákové „Bund der Landwirte a československá politika“, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav politologie, Praha 2009.

Adéla Randáková se ve své diplomové práci zaměřila na zmapování působení německé politické strany Bund der Landwirte/ Svaz zemědělců v první republice, přičemž ohraničila svůj výzkum lety 1918-1929. Jedná se bezpochyby o velmi přínosnou práci, která naplňuje mezeru v rámci zpracování politických i národnostních dějin první republiky. Zkoumaná strana se totiž zařadila k prvním politickým subjektům, které se zapojily do dialogu s českými politiky, a její představitelé se tak podíleli na vzniku koncepce německého aktivismu v Československu. Tento pokus o česko-německou spolupráci v multinárodní první republice patří bezpochyby k důležitým segmentům, z nichž se skládal vztah mezi oběma hlavními etniky v českých zemích v meziválečném období. Větší pozornost je věnována fenoménu aktivismu z pohledu německých agrárníků v německé odborné produkci (např. Norbert Linz v 80. letech, Silke Sobieraj v roce 2002), takže každý takový počín v českém prostředí je třeba uvítat.

V úvodu práce se autorka velmi stručně zabývá etablováním této strany po první světové válce. Nesoustředí se však příliš na utváření institucionálních struktur této strany, hlavní náplní práce je hodnocení její úlohy v československém politickém systému, její postoj k novému státu a formování politiky aktivismu. Velkou pozornost věnuje rovněž otázkám, spojeným s vymezováním pozice německých agrárníků vůči jednotlivým sférám, v nichž se odehrávaly národnostní konflikty. Na příkladu pozemkové reformy dokládá, že neměla jen sociální a ekonomický charakter, ale rovněž národnostní. Stejně tak dokumentuje národnostní problémy v oblasti školství a kultury, na něž představitelé německých agrárníků reagovali. Práce nastiňuje také vztah Svazu zemědělců k vládním jazykovým nařízením. Autorka přitom správně poukazuje

na skutečnost, že se tento fakt promítal i do sociální problematiky, konkrétně do situace státních úředníků, kteří museli na základě zákona skládat povinně zkoušku z oficiálního státního jazyka (s. 39) a ti, kteří ji nebyli schopni složit, byli nahrazováni českými zaměstnanci. Tyto pasáže však mohly být rozpracovány ještě více, protože požadavek většího zastoupení Němců ve státních službách s ohledem na národní proporcionalitu se stal jedním z klíčových témat česko-německého vztahu v pozdějších letech. Pozornost by si však zasloužila také zmínka o vztahu BdL k dalšímu velkému tématu česko-německých vztahů počátku 20. let – totiž k otázkám tzv. válečných půjček.

Oceňuji zvolený interdisciplinární přístup i to, že autorka využila širokou škálu pramenů, dobových periodik a literatury. Současně však některé problémy Adéla Randáková pouze zběžně naskicovala a detailněji neanalyzovala. Jistě by chtělo poněkud více rozpracovat vnitřní názorová pnutí v rámci BdL, které se pak zřetelně projevily po vstupu do vlády (s. 32-33), například mě napadají otázky typu: jaké organizace stály spíše za aktivisty a jaké se klonily k národnostním stanoviskům?; byl nějaký rozdíl v regionech?, jak se formoval vztah zástupců BdL k československé politické elitě – prezidentu Masarykovi?, jaké vztahy udržoval BdL s českými politickými partnery?; byly podobné názorové vnitrostranické diferenciaci také v dalších německých aktivistických stranách? apod. Za zmínku by stálo, jaká byla vlastně kooperace s ostatními německými občanskými stranami, které se také hlásily k aktivistickému křídlu německé politiky v ČSR a jak eventuálně ovlivnila tato skutečnost i samotnou politiku BdL (a samozřejmě jaké byly postoje k nacionálnímu táboru - DNP a DNSAP). Důkladnější rozpracování bych však zejména očekával v kapitole o vstupu strany do vládní koalice v roce 1926 (s. 56-60). Zde se mi jeví autorčina interpretace a argumentace naprosto nedostatečná. Jednoduše nelze ani přejít reakce voličů na vládní účast aktivistických stran-v parlamentních volbách v roce 1929 totiž aktivisté z občanské pravice v zásadě ztratili (s. 61). Marginální jsou záležitosti překlepů – předseda sociálních demokratů byl Josef

Seliger, nikoli Selinger. Co je míněno Říšskou radou na s. 61? Není spíše myšlena říšská, tedy německá vláda?

Práce však přes tyto připomínky svým zpracováním i obsahem splňuje požadovaná odborná kritéria diplomové práce a doporučuji ji k obhajobě.

Doc. Mgr. Jaroslav Šebek, Ph.D.

Historický ústav AV ČR, v.v.i.

Prosecká 76

190 00 Praha 9